אלא לאו ביום הכפורים. לפירוש ריב"ל דפירש הא דגבי כהן גדול כתב מלגפת[א] וכהן הדיוט כתב מגבעות[ב] לפי שסל כהן גדול היתה קלרה[ג] שהיה צריך להניח תפילין וצץ[ד] אבל של כהן הדיוט היתה רחבה שלא היה מניח צץ אין להקשות ל"ב לימא דהא איכא ביניייהו די"ל כיון דאידי ואידי ממין אחד אע"ג דזו רחבה וזו קלרה לא קא משיב ועוד נמי דפריך במה מחבקין אותו לא בעי לשנויי במלגפת דהא לא משיב מינון כיון דשון הן אלא שזו קלרה וזו רחבה:

ילבש לרבות השחקין. ואיצטריך קרא דלא תימא כי היכי דמטושטשין[ד] או מקורעין פסולין בפ' שני דזבחים (דף יח:) דכתב בהו (שמות כח) לכבוד ולתפארת ה"ג שחקים ליפסלו דאין עניות במקום עשירות וסלקא דעתך אימא דבכל שנה יעשו בגדים חדשים קא משמע לן ובפרק ג' דזבחים (שם) תניא משוחקין כשירים וזה משמע כגירסת רש"י דאיצטריך לאשמועינן דאפילו שחקים כשירים:

כהן גדול משום איבה. הקשה ר"י מדקאמר טעמא משום איבה מכלל דמן הדין ראוי להיות כהן גדול מדאורייתא אלא גזרו ביה רבנן משום איבה ותימה אם כן מאי איצטריך לפרושי טעמא דכהן הדיוט משום מעלין בקדש וכו' מיפוק ליה דאילפינן מקרא בפרק שני דזבחים (דף יח.) דכהן גדול שנכנס בגדי כהן הדיוט ועבד עבודתו פסולה משום מחוסר בגדים וליכא למימר דהא דקאמר דלא חזי להיות כהן גדול משום איבה היינו לאחר מיתת הראשון דהא מודה רבי יוסי דאם מת ראשון שני חוזר לעבודתו וי"ל דכהן גדול מתמנה בפה ומסתלק בפה[ה] ובירושלמי דריש ליה מקרא ומסתברא שהדבר תלוי במלך ובאמרו הכהנים כדאמר בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף פח.) דיעלי מלכא אוקמיה ליהושע בן גמלא בכהני רבבי ואמר במוספתא [פ"ב] ובירושלמי ביוסף בן אלם מציפורי שאירע פסול בכהן גדול ושימש תחתיו ולאחר שיצא אמר אדוני המלך פר ושעיר שקרבין היום משל מי משלי או משל כהן גדול אמר בן המלך לא דייך ששימשת שעה אחת לפני מי שאמר והיה העולם וכו' עד וידע שהוסיף מן הכהונה[ה]:

הלכה

עבודתו מחנכתו. עבודת יוה"כ עצמה שאינה כשירה אלא בכהן גדול וזה עובדה מחנכתו להכהנה גדולה: **משיחתו מקדשתו.** כדכתיב (במדבר ז) וימשחם ויקדש אותם מכאן ואילך לא נמשחו כלים חדשים שנעשים שם כדאמרינן במסכת שבועות (דף טו.) אותם במשיחה:

הכי גרסינן כי אתא רב דימי אמר אחנגנו של כהן הדיוט רבי ור' אלעזר ברבי שמעון בו'. ולא גרסינן ביום הכפורים דהא בכהן הדיוט אין חילוק (ב) ביוה"כ לשאר ימים: אימא אילימא בשאר ימות השנה. שכהן גדול משמש בשל כלאים וקאמר דחלוקין בחנגנתן של הדיוט דבון טובא איכא: **אלא לאו ביום הכפורים.** דשל כהן גדול דבון (ג) ומשמושיו של הדיוט דכלאים והוא הדין להדיוט דכל ימות השנה: **לעולם בשאר ימות השנה.** דכהן גדול בשל כלאים ומשמשין דשל הדיוט דבון. ודקאמרת טובא איכא: **בהנך דשון.** באותן בגדים ששייסה שון בהם להייוו כתות ומכנסים ומצנפת ואבנט אין ביניהם אלא אבנט: **כי אתא רבין בו'.** בין רבין לרב דימי ליכא מידי אלא דרב דימי לא פירש הי מיניייהו דאמר של כלאים והי מיניייהו דאמר של בון ורבין פירש בהדיא רבי אומר של כלאים: **אף אנן נמי תניא.** דרבי הוא דאמר של כלאים: **על בשרו.** גבי תרומת הדשן כתיב (ויקרא ו) ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו וגו' והוה ליה למיכתב ומכנסי בד על בשרו דהא כתיב בריישא דקרא ולבש: **ומה ת"ל ילבש להניח מצנפת ואבנט.** משום דלא כתיב אלא מדו בד ומכנסים כתב ילבש ללמדך שהיא עבודה גמורה וצריכה הרבעה כלים: **ר' דוסא אומר להניח.** אהרבעה בגדי כהן גדול ששימש בהן לפיים ביום הכפורים שכשרים להדיוט כל ימות השנה אלא תאמר והניחם שם שיהו טעונין גניזה אלא שלא ישתמש בהן ליום הכפורים אחר: **אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים לא זהו אבנטו הכשר להדיוט.** שהרי הוא של בון ולכהן הדיוט כל הימים דכלאים: **אם שמחקין.** שאף השחקין כשרים לעבודה. ואני שמעתי להניח שחקים דוקא משום בגדים שבשל כהן קדרה נרבו לא ימוזג בהן כוס לרבו ואין נראה בעיני דבשלמא גבי הוצאת הדשן אמרינן לקמן (דף כג.) הכי מפני שהבגדים מתבזים ומתבלבלין בהן אבל תרומת הדשן שאינו אלא מלא מחתה ליום כדאמרינן במסכת תמיד (ד' ד.) אין שם לבלוך בגדים: הכי גרסינן **ואוזדא רבי דוסא בן אלם בו'. גבי בגדי יום הכפורים כתיב ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבואו אל הקודש והניחם שם: כל מצות כהונה גדולה עליו.** לא פורע ולא פורם ואינו מטמא לקרובים ומוזהר על האלמנה ומשמש בשמונה בגדים: **אינו ראוי וכו'.** כלומר אינו משמש במקדש לא בשמנה בגדים ולא בארבעה בגדים: ו) **שאם עבר ועבד.** בשמונה בגדים בכהן גדול עבודתו כשירה דהא כה"ג הוא אלא דאמרו רבנן לא ליישמשם משום איבה אבל בארבעה ולמי פסולה דהוה ליה חסר בגדים: **שחוזר שני לעבודתו. לכהונה גדולה: פשיעה.** דהא משום איבה הוא דליפסיל: **מהו דתימא.** משום איבה נפסיל אף לאחר מיתת ראשון דלמי אמרת ישמש אחריו הויא ליה ברה מחייב כאשר שהיא ברה לחביבתה דאמר זה מלפה מתי ימות וישמש הוא קא משמע לן דלא מייש**ין: הא קא חייש לשמא.** יאחע בו פסול: **טומאה שביחא.** על ידי קרי או על ידי התזת נוגרת מפי עם הארץ: **נימרו אינהו לנפשייהו.** כיון

א) עבודתו מחנכתו מי לא תניא כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן הכא נמי עבודתו מחנכתו כי אתא רב דימי אמר אבנטו של כהן הדיוט רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון חד אמר של כלאים וחד אמר של בון תסתיים דרבי הוא דאמר של כלאים דתניא אין בין כהן גדול לכהן הדיוט אלא אבנט דברי רבי ר' אלעזר בר' שמעון אומר אף לא אבנט אימת אי נימא בשאר ימות השנה טובא איכא כהן גדול משמש בשמונה והדיוט בארבעה אלא לאו ביום הכפורים אמרי לא לעולם בשאר ימות השנה ובהנך דשון כי אתא רבין אמר אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים דברי הכל של בון בשאר ימות השנה דברי הכל של כלאים לא נחלקו אלא באבנטו של כהן הדיוט בין בשאר ימות השנה בין ביום הכפורים שרבי אומר [ב]של כלאים ורבי אלעזר בר' שמעון אומר של בון אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא [ג]על בשרו מה תלמוד לומר ילבש להביא מצנפת ואבנט להרמת הדשן דברי ר' יהודה רבי דוסא אומר להביא בגדי כהן גדול ביום הכפורים שהן כשרין לכהן הדיוט רבי אומר שתי תשובות בדבר הדא דאבנטו של כ"ג ביום הכיפורים לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט ועוד בגדים שנשתמשתה בהן קדושה חמורה תשמש בהן קדושה קלה אלא מה תלמוד לומר ילבש לרבות [ד]את השחקין ואזדא ר' דוסא לטעמיה [ג]דתניא [2]והניחם שם מלמד [ה]שטעונין גניזה רבי דוסא אומר שלא ישתמש בהן יוה"כ אחר [ד]ת"ר אירע בו פסול ומינו אחר תחתיו ראשון חוזר לעבודתו שני כל מצות כהונה גדולה עליו דברי ר' מאיר ר' יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכ"ג ולא לכהן הדיוט אמר ר' יוסי מעשה ביוסף בן אלם [ו]בציפורי שאירע בו פסול בכהן גדול ומינוהו תחתיו ואמרו חכמים ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט [ז]כ"ג משום איבה כהן הדיוט [ח]משום מעלין בקודש ולא מורידין אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן

ב) [מלגפת] ריש"י ד"ה מגבעות. ג) [קלרה] ריש"י ד"ה מגבעות. ד) [מטושטשין] ריש"י ד"ה מגבעות. ה) [בפה] ריש"י ד"ה מגבעות. ו) [בציפורי] ריש"י ד"ה מגבעות. ז) [כ"ג] ריש"י ד"ה מגבעות. ח) [משום מעלין בקודש] ריש"י ד"ה מגבעות.

מסורת הש"ס

מד א מיי' פ"א מהלכות עבודת יוה"כ הלכה ג:

מה ב מיי' פ"א מהלכות כלי המקדש הלכה יב:

מו ג מיי' פ"א שם הלכה ח ג:

מז ד מיי' (פ"ב מהלכות תמידין הלכה י) [* פ"ל פ"ח מהלכות כלי המקדש הלכה ה]:

מח ה מיי' פ"א מהלכות כלי המקדש הלכה ה:

תוס' ישנים

אבנטו של כהן הדיוט בין ביום הכפורים בין בשאר ימות השנה. וא"ת כהן הדיוט למה לו אבנט ביום הכפורים. י"ל שלריך לחפך בציצוולת. וריב"ם פירש שכהן הדיוט יכול לעבוד תרומת הדשן, מדתשיב לקמן [לב, ב] ה' קדושות ו' קדושין ולא תשיב קידוש ידים ורגלים של תרומת הדשן, אע"פ שהיה לריך כמו שאמרו בפ"ק דתמיד [מ"ד] ואמרינן נמי לקמן בפרק שני [כב, ב] ובזוכתי טובא ובפרק שני דזבחים [ב, ב] קידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן דו', ומגן נמי לקמן בפרק שני [שם] דיני פיסוות, ואי לא שייך ביום הכפורים למה לי לשנות שם דיני פיים, אלא שמע מינה שהיה שם פיים לתרומת הדשן. מיהו קשיא לרבינו אלחנן דתנן לקמן בפיקרקן [ב, ב] בכל יום היו תורמין כו' ויום הכפורים ממלות, ומפרש שם טעם משום חולאת דכהן גדול מקדמינן ליה ממלות, [והא דלא תניא קידוש תרומת הדשן בהדי אידך עשר קידושין ל]פי שזו היתה עבודה גדולה. **לרבות את השחקים.** וכגון שלא נקרעו דתניא בפרק שני דזבחים [יח, ב] היו בגדיו מקורעין או מטושטשין ועבד עבודתו פסולה, ולרש נמי אתם בד שיהיו של בון, בד שיהו תכשיס, והיינו לכתחילה, אבל לא ידענן מתי הם מיקרו שחקים. **שני כל מצות כהונה גדולה עליו.** ואומר ריב"ם דמ"מ הוי קבוע בכל יום, ומביא ראיה מן הירושלמי [פ"ח ה"ח] דבעי התם גבי כהן המתמנה תחת אותו שאינה בו פסול עבודתו משל מי, כשמעיה מן הדא מעשה בבן אולם שאירע (בו) פסול בכהן גדול ונתמנה תחתיו ושימש בו ביום בכהונה גדולה, אמר לו אדוני המלך פר ושעיר של יוה"כ משל מי משלי או משל כ"ג, משלי יהו קרינין שאם יהו משלי אהא כהן גדול ואם משל כהן

תורה אור השלם

1. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבָּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג

2. וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם: ויקרא טז כג

גליון הש"ם

גמ' בה"ג משום איבה. כעין זה לקמן דף עב ע"א: תוס' ד"ה אלא לאו. לפירוש ריב"א. ע"ל דף כה ע"א תד"ה טעל מלגפת ותו"ש דף עא ע"ב ד"ה אר"י. עיכוין לה ע"א תד"ה מקום. סוכה דף ה ע"א תד"ה ואל יומיה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ביוסף בן אלם מציפורי שאירע: (ב) רש"י ד"ה ס"ג מ אמת כי אמת כי אין חילוק בין יוה"כ לשאר ימים: (ג) ד"ה אלא לאו ביה"כ דשל כ"ג דבון ואתא לאשמועי דשל הדיוט:

מוסף תוספות

א. כדכתיב [שמות כט ו] ושמת המצנפת על ראשו וכתיב [ויקרא טז ד] ובמצנפת בד יצנף ואמר פ"ק דנזיר [ז.] בזמן שהמצנפת בראש כ"ג. תוס' סוכה ד. ד"ה ואל. ב. כדכתיב [שמות כח מ] ומגבעות תעשה להם. שם. ג. [ד]הציץ היה מונח בראש וכו' אע"ג דגבי ציץ כתיב מצח וכו', [ו]אפילו היה ציץ על המצח ממש מ"מ היה צריך לקשור הציץ והתפלין מאחורי ראשו והיו שניהם דוחין שם את המצנפת. שם. ד. בטיט. רש"י זבחים יח: ד"ה מטושטשין. ה. [ו]משום דמעלין בקודש ולא מורידין וכו', אין אנו רשאין להורידו וכו', הא אילו היה בנו כח להורידו היינו מורידין אותו להיות כהן הדיוט, וכשיעבוד בד' בגדי כהונה בלבד אין כאן משום מחוסר בגדים. ריטב"א.

רבינו חננאל

רב פפא אמר עבודתו לפני ולפנים היא קובעת לכהונה גדולה. כי אתא רבין אמר אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים דברי הכל של בון, בשאר ימות השנה דברי הכל של כלאים, לא נחלקו אלא באבנטו כהן הדיוט לעולם, רבי אמר כלאים ור' אלעזר ב"ר שמעון אומר בון. אמר **רב נחמן בר יצחק** אף אנן נמי תנינא על בשרו מה ת"ל ילבש כו'. ר' דוסא אמר לרבות בגדי כהן גדול של יום הכפורים שעבד בהם לפני ולפנים שכשירין לכהן הדיוט בכל [ה]שנה. רבי אומר ב' תשובות בדבר, חדא אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים לא זהו אבנטו של כהן הדיוט, ועוד בגדים ששימש בהן קדושה חמורה ישמש בהן קדושה קלה. ומה ת"ל ילבש לרבות שחוקים. אילו טולן פשוטין הם. ת"ר אירע בו פסול ומינו כהן אחר תחתיו, ר' יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו. שני אינו ראוי לכהן גדול משום איבה, וגם אינו חוזר לכהן הדיוט שמעלין בקדש ולא מורידין.

כהן גדול, כשרות הן בזה כמו בזה, ומיירי [ב]כהן [שעבר] שעבד מקלת עבודות כשרות הן בו (כגון) [כמו] בכהן המשמש אז ודאי הוי פר יום הכפורים משל כהן המשמש אז טהור גמור, ולא מיירי מידי באותו יום הכפורים ששימש בו כהן שעבר מתת כהן הרגיל לשמש אלא מפני פר של יום הכפורים הוי משלו. והוא הדין דהוה מלי למימני זה חד שוין לשמש בשמונה כלים, וכן היא כריימתא בגמרא דהוריות [יב, ב] ולקמן בפרק בא לו [נב, ב]. והא דאמרינן בפרק הקומץ רבה [יט, ב] מדבגלי דאמרינן גבי פרו של כהן דתמיה שמיטה בנעלים וכו' וכן בפ"ק (דסנהדרין) [דשטיות] [יד, ב] משלו ולא משל אחיו הכהנים, אפילו הוה הפר משל ראשון ולא משל קמן בעלים קרינא ביה דזכי ליה דתמנא. [בהן הדיוט משום מעלין בו'. ות"ת כיון דבדין הוא לחיות כהן גדול אלא משום איבה, אתין יכול לחיות כהן הדיוט והא מחוסר בגדים. וי"ל דמיגו בית דין מיגו ויכולין היו להוריתו ע"ג בית דין, אם לא מפני שמעלין בקדש].

הלכה כר' יוסי. תימה הילכתא למשיחא דכי ה"ג פריך בזבחים פרק ב"ש (דף מה.) ובפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נח:) ויש לומר דאיכא נפקא מינה אפילו בזמן הזה לפרנס הממונה על הלידור ועבר מחמת אונס שכשיעבור האונס מחזר לשררתו וגם נוהגין כבוד בשני כי ההוא מעשה דר"ג ורלב"ע[ד] והיה דבפ' קמא דתענית (דף ד:) דפסיק כר"ג דאמר בז' במרחשון שואלין הגשמים ומוקי לה בזמן שבית המקדש קיים י"ל דנפקא מינה אפילו בזמן הזה לבני [בבל דאית] להו פירי בדברא[א] כדאיתא התם והא דאמר בפסחים פ' אלו דברים (ד' סו.) גבי פסח כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאי אפשר לעשות מע"ש דומה את השבת ופסיק בגמרא (דף סט:) הלכה כר"ע יש לומר דנפקא מינה לענין מילה[ב] ואע"ג דגבי מילה נמי פסיק רב יהודה הכי בפרק ר"א דמילה (שבת דף קלב.) מ"מ פסיק הכי בתרי דוכתי לגלגומי פיסקא דמילה וקשה[ג] (דבפ"פ התכלת (מנחות ד' נב.)) פסיק[ד] כר"ש וכאבא יוסי בן דוסתאי גבי מציתי כ"ג[ג1] וי"ל דאין הש"ס מופס זה בקשיא הילכתא למשיחא אלא רב יוסף מקשה אותו בפרק ד' מיתות (סנהדרין שם) ובפרק בית שמאי[ה] אבל הש"ס אינו מוקש כי היכי דמהדר ליה לרב יוסף בפרק בית שמאי אלא מעתה[ו] (כו') שמיעת קדשים בז מיתני ורבי' חייס כהן ז"ל תירץ דלא פריך הכי אלא היכא דאיכא תרתי הילכתא למשיחא ועבירה כגון ההיא דפרק ב"ש דאיירי בפיגול ובפרק ד' מיתות גבי בת כהן שזינתה וכיון דאיכא תרתי מילתא דלא שכיחא היא ולא הוי ליה למיפסק הילכתא במילתא דלא שכיחא כלל[ז]: **דמגרש** לה על **תנאי.** סמתרץ היה דעתו לתרץ דלמסקינן דלחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות תברתיך ולחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שתכנס לבית הכנסת אלא שבעל הש"ס לא מסיק למילתיה של המתרץ והולך ומדקדק בפירוש דמילתיה דאמר לה על מנת שתמותי כו' כלומר היכי בעית למימר על תנאי לי דאמר לה על מנת שתמותי ודילמא לא מתה והוה ליה להו שני בתים אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמותי אי לא מיתה מיגרשא לה ואי מיתה הא קיימא הך ודילמא היא לא מיתה והוה ליה גיטא דהאי גיטא ומייתא חברתה וקם ליה בלא בית אלא דאמר לה על מנת שתמות [אחת מכם] מיתה הא קיימא הך מיתה הך הא קיימא הא ודילמא לא מייתא ולא חדא מינייהו והוה ליה שני בתים ועוד כי האי גוונא מי הוי גיטא[ח] והאמר רבא[ט] הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי וחייכי אין זה כריתות כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך אי לא מיתה חברתה מיגרשא ואי מיתה הא הא קיימא הא ודילמא מייתא חברתה בפלגא דעבודה ואיגלי מלתא למפרע

[א]הלכה כר' יוסי ומודה ר' יוסי שאם עבר ועבד עבודתו [ב]כשרה אמר רב יהודה אמר רב [ג]הלכה כר' יוסי ומודה ר' יוסי [ד]שאם מת ראשון שחוזר לעבודתו פשיטא מהו דתימא הויא ליה צרה מחיים קמ"ל: ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו: ורבנן נמי הא חיישי לשמא אמרי לך רבנן טומאה שביחא [ה]מיתה [ו]לא שביחא: אמרו לו א"כ אין לדבר סוף: שפיר קא אמרי ליה לרבי יהודה ורבי יהודה אמר לך למיתה דחדא חיישינן למיתה דתרתי לא חיישינן ורבנן אי איכא למיחש אפילו למיתה דתרין חיישינן ורבנן נימרו אינהו לנפשייהו אמרי לך רבנן כ"ג זריז הוא אי זריז הוא למה מתקינין כהן אחר כיון דעבדינן ליה צרה כל שכן דמזדרז טפי ומי סגי ליה בתקנתא ביתו אמר רחמנא והך לאו ביתו היא דמקדש לה והא כמה דלא כנים לה לאו ביתו היא דכנים לה א"כ [ז]הוה ליה שני בתים ורחמנא אמר [ח]וכפר בעדו ובעד ביתו [ט]ולא בעד שני בתים [י]דהדר מגרש לה אי מגרש לה הדרא קושיין לדוכתא לא צריכא דמגרש לה על תנאי דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת [שתמותי ודילמא לא מייתא והוה ליה שני בתים אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת] שלא תמותי אי לא מיתה מיגרשא לה ואי מיתה הא קיימא הך ודילמא היא לא מיתה והוה ליה גיטא דהאי גיטא ומייתא חברתה וקם ליה בלא בית אלא דאמר לה על מנת שתמות [אחת מכם] מיתה הא קיימא הך מיתה הך הא קיימא הא ודילמא לא מייתא ולא חדא מינייהו והוה ליה שני בתים ועוד כי האי גוונא מי הוי גיטא [כ]והאמר רבא [ל]הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי וחייכי אין זה כריתות כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך אי לא מיתה חברתה מיגרשא ואי מיתה הא הא קיימא הא ודילמא מייתא חברתה בפלגא דעבודה ואיגלי מלתא למפרע

כיון דאמרי לי איכא למיחש חיישינן נמי למיתה דתרתי גימרו נמי בטומאה לי איכא למיחש חיישינן נמי לטומאה דתרי ואין לדבר סוף: **וזיז הוא.** ונשמר מן הטומאה אבל מיתה אין מסורה בידינו: **בפקנפא.** בהומנה: **הדרא קושיין.** דשמת תמות: **על מנת שתמותי.** ביום"כ ואם מתה בו ביום נגלה גם למפרע ואין כאן אלא בית אחד ואם לא מתה היא ומתה תחריתה נשארה לו זחת שאין הגט גט. וכל סוגיא זאת אין תירוצין שבה יכולין לעמוד כי יש להן תשובות רבות ואינו אלא כי מלמדין אותנו [ו] ואם תאמר כן יש להשיב כן ואינו משיב כל תשובות שיש להשיב כי בחמת הוא מקלקו לתרץ בענין אחר עד שהעמידה על מכונה: **ודילמא לא מייתא.** ואין הגט גט: [ז] **ע"מ שלא תמות.** ואי לא מתה כדקאמר הוה ליה גיטא למפרע: **דהאי גוונא.** שהתנאי תלוי בחייה מי הוה גט: **אין זה כריתות.** שהרי כל ימי מייה קשורה בו ואנן כריתות בעינן: **כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות.** ומיגשא דאמר הוה לה גט למפרע ואין כאן אלא בית אחד: אם

[מ] **הלכה כר' יוסי.** עיין תשובת פנים מאירות מ"ב סי' נא: **שם** הו"ל ב' בתים. עי' משנה למלך פ"ג הי"א מהל' עבדים:

מוסף רש"י

אין זה כריתות. דהא כל ימיה קשורה בו שמתמתה היא ממעגת מלאכתו יין ותנאי זה תלוי והולך לעולם ואין זה הכלה (עירובין סו:) שאין מפריחן אלא המות דעד יום מותה קשורה בו (גיטין פג:). **הרי זה כריתות.** מיד והיא תקיים התנאי (שם).

מוסף תוספות

א. יש [להם] תבואה ופירות בשדה כל תשרי. רש"י ענגת ד: ד"ה הא. והמטר מפסידים. ר"ח שם. ב. לענין מכשירי מילה שאין דוחין שבת. ריטב"א. ג. דאמר מפרש לה שני קמצים. תוס' הרא"ש. ד. שאם תמות תהא מגורשת למפרע, ונמצא שאין כאן עבודה למפרע אלא בבית אחד. ריטב"א. ה. דאם מתה ראשונה נמצאת שניה מגורשת. ר"י הלבן.

תוס' ישנים

הלכה כר' יוסי. אין להקשות כאן הלכתא למשיחא כי היכי דפריך בזבחים פרק ב"ש (מה. ג) גבי פיגול ובסנהדרין (נח. ב) גבי שריפת בת כהן, דהא הכא אינטריך ממון הזה כגון אם העבירו זקן מנשיאותו שוהגין בו כבוד, כי ההוא מעשה דר"ג ורבי אלעזר בן עזריה בברכות (כח. ג). וכן בקידושין (עב. ב) גבי ממזרים ונתינים כבירים לעתיד לבוא דפסק שמואל כר' יוסי, ונפקא מינה לענין שמעתה שנמעה שמעתה, כי אין לחוש כל כך פן יחזרו ויתנו. וכן בפסחים פרק אלו דברים (סו. ג) קתני דאמר ר' עקיבא גבי הוחר שנות כל הלכה שאפשר לעשותה מערב שבת כו', דמשמע נמי דאפילו מכשירין דאיכא כרת לא נחו שנות. אבל יש לנתנם על הסיג דמעמות בפרק התכלת (נב. ב) דקאמר התם א"ר יוחנן הלכה כאבא יוסי בן דוסתאי דאמר מפרש לה שני קמצים, ואמאי שייכא יוחנן הלכה כאבא דתנן תמצה קמצים כו', דמאי שייכא

גליון הש"ס

גמ' הלכה כר"י. עיין תשובת פנים מאירות מ"ב סי' נא: **שם** הו"ל ב' בתים. עי' משנה למלך פ"ג הי"א מהל' עבדים:

מוסף רש"י

אין זה כריתות. דהא כל ימיה קשורה בו שמתמתה היא ממעגת מלאכתו יין ותנאי זה תלוי והולך לעולם ואין זה הכלה (עירובין סו:) שאין מפריחן אלא המות דעד יום מותה קשורה בו (גיטין פג:). **הרי זה כריתות.** מיד והיא תקיים התנאי (שם).

מוסף תוספות

א. יש [להם] תבואה ופירות בשדה כל תשרי. רש"י ענגת ד: ד"ה הא. והמטר מפסידים. ר"ח שם. ב. לענין מכשירי מילה שאין דוחין שבת. ריטב"א. ג. דאמר מפרש לה שני קמצים. תוס' הרא"ש. ד. שאם תמות תהא מגורשת למפרע, ונמצא שאין כאן עבודה למפרע אלא בבית אחד. ריטב"א. ה. דאם מתה ראשונה נמצאת שניה מגורשת. ר"י הלבן.

תוס' ישנים

הלכה כר' יוסי. אין להקשות כאן הלכתא למשיחא כי היכי דפריך בזבחים פרק ב"ש (מה. ג) גבי פיגול ובסנהדרין (נח. ב) גבי שריפת בת כהן, דהא הכא אינטריך ממון הזה כגון אם העבירו זקן מנשיאותו שוהגין בו כבוד, כי ההוא מעשה דר"ג ורבי אלעזר בן עזריה בברכות (כח. ג). וכן בקידושין (עב. ב) גבי ממזרים ונתינים כבירים לעתיד לבוא דפסק שמואל כר' יוסי, ונפקא מינה לענין שמעתה שנמעה שמעתה, כי אין לחוש כל כך פן יחזרו ויתנו. וכן בפסחים פרק אלו דברים (סו. ג) דקאמר ר' עקיבא גבי הוחר שנות כל הלכה שאפשר לעשותה מערב שבת כו', דמשמע נמי דאפילו מכשירין דאיכא כרת לא נחו שנות. אבל יש לנתנם על הסיג דמעמות בפרק התכלת (נב. ב) דקאמר התם א"ר יוחנן הלכה כאבא יוסי בן דוסתאי דאמר מפרש לה שני קמצים, ואמאי שייכא יוחנן הלכה כאבא דתנן תמצה קמצים כו', דמאי שייכא

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ:

ויקרא טז ו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה על מנת שתמותי וכו' מלמדין אותנו שאם תתמה כו': (ב) ד"ה ע"מ שלא תמות דבור זה ל"ל קודם ד"ה ע"מ שתמותי:

רבינו חננאל

אמר רב הילכתא כר' יוסי ומודה ר' יוסי שאם עבר ועבד עבודתו כשרה. אמר רב הלכתא כר' יוסי ומודה ר' יוסי שאם מת ראשון שני חוזר לעבודתו. ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו רו. והא רבנן נמי חיישי לשמא ומתקינין לו כהן אחר תחתיו. ודחי טומאה שביחא מיתת אשתו לא שביחא, פתאום בלא חולי מילתא דלא שכיחא היא. ומי סגי לה בתקנתא גרידא [הא] לא קנאה מה הועיל. ושקלו וטרו בהא ואוקמוה דמקדיש לה וכנים לה

תוס' ישנים (המשך)

מעיקרא בד' אמין ולית ליה כלל דבטול מלוה ימנין. **למיתה דתרתי נמי** חיישינן. וא"ת הא אמרינן בפרק ד' אמין מי הכי מנסה נמי, ומאי למיתה דחד חיישינן למיתה דתרתי לא חיישינן. י"ל דכיון אחד כמו כן שיש לחוש למיתה דחדא יש לחוש למיתה דתרתי דהא ודאי לא שכיחא, אבל לזמן מרובה שכיחא טפי מיתה דחדא ממיתה דתרתי. אי נמי טעמא דבאמרינן בסוכה בפרק היסן (כה. א) דמעולה עשו בכפרה יום לחוש יותר. ובפוכה בפרק היסן (כב. ב) פריך על הסיא דאמרי אלמלי ומאי מיפוף הא ר"מ [דחייש למיתה] הא רבי יהודה דלא חייש, ופעם דרבי יהודה דהכא משום מעלה, אבל למפקנא דהתם לא נרגינא תו לטעמא דאיפוף ולטעם דמעולה עשו בכפרה. מיהו למאי דבעי למימר בפרק היסן דטעמא דרבי יהודה משום דמעולה אע"ג דבעלמא לא חייש, איכא שום מחלוקות בדבר, דרבי יהודה חייש דוקא בכפרה, ור"מ אפילו בעלמא [חייש], וכבון הכא אפילו בעלמא לא חייש. **דעבדינן ליה צרה כ"ש המודרו טפי.** וא"ת מאי הא דקאמר לעיל ניחוש לשמא [יומוח] ומאי דחייש לטומאה משום דשכיחא, מאי קושיא הא הכא קאמר דמתקינין לו כהן משום דלזדרז טפי ועל ידי כך הוא מתוקן,

מתו א ב ג מיי' פ"ז מהלכות עבודת יום"כ הלכה ג: **נ** ד ה מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הלכה י: **נא** ו מיי' פ"ח מהלכות גירושין הלכה י [עוש"ע אה"ע סימן קמג סעיף כ]:

(כזה מן) [זמון] הזה, ושמא לא כא אלא לומר נראין דברי אבא יוסי בן דוסתאי והתלמוד הקשה שר' יוחנן רגיל לומר דברין אלינא דסתם משנה. אי נמי רבה הוה המקשי ולא שאר אמוראים. ורבינו אליה שמע בשם רבינו חיים אבי אמי נ"ע דלא שייך למיפרך הלכתא למשיחא אלא היכא שיש עבירה בדבר כגון פסול הזמים וכריתת בת כהן דסנהדרין שהרי זה הדבר אין רגיל להיות שאינו צריך עד יומות המשיח, וגם אז לא יהיה הדבר שיהיו כולם לדיקים. אבל קשה לי קצת שמלינו בכמה מקומות שמתמה כך דאמרינן לעיל (ה. ב) כיצד מלבישין לעתיד לבא כשיחיו אהרן ובניו ומשה רבינו עמהם, והיינו כמו הלכתא למשיחא שאינו צריך עכשיו כלל לכך, וכן פרק בתרא דנדה (ע. ב) גבי מתים לעתיד לבא לריכין הזאת שלשי ושביעי כו'. מיהו התם אינו יודע לתרץ כלום. **מיתה לא שביחא.** וא"ת דהכא לא מייתי דבון למיתה ואילו ביבמות בפ' ד' אחין (כו. א) דאמר ודילמא דאמיינם חד מיית אדרך וקמבטל מצות יבמין. וי"ל (דמילתא) [דלמיתה] דזמן מרובה חיישינן, למיתה דיומא לא חיישינן. וא"ת דאמרינן בפרק בן הגדול [גיטין כב. א] דפריך מהך דהרי זה גיטיך שעה אחת קודם מיתתו אמורה לגטול בתרומה מיד עד הניח דהלך למדינת הים הרי זו אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים, ומאי אבני הא ר"מ דלא חיים למיתה, דבא אמר לשמא מת לא חיישינן שמא יומות מבלי דיה, אבל אבני דלא מפליג בין שמא מת לשמא יומות משמע דלא חיים לשמא יומות אפילו לזמן מרובה. ר"ל דמכל מקום לא חיים אבני לשמא מת לזמן מרובה, אבל לשמא יומות לזמן מרובה מיהא חיים. אי נמי אבני ליה ליה עטמא דלאן זיקה אלא אית ליה יש זיקה כדהוה ס"ד

אלא לחדא אמר לה על מנת שאכנס לבית הכנסת. °דלמע"ג דכבר הקשה לו דילמא לא עיילא לבי כנישתא ה"מ גבי דידה שהנשים עצלניות הן אבל בהנהו זריזין הן וכ"ש כהן גדול דזריז טפי ולא יכנס ועוד גבי דידה מייתיין טפי לפי שאינה מדיליה בכהן לרצות אם לא תמות חברתיה שתיכנס לבית הכנסת היא לבית הכנסת דאמרו כבסה תלו לה: **לחדא אמר לה על מנת שאכנס בו'.** פי' ולשניה אמר על מנת שלא תמות חברתיך דהו ליכא למיחש למידי דאי מתה השניה בפלגא דעבודה [א] עייל לבית הכנסת והוה ליה גיטא דאינתי ואי לא מייתא לא קמייתא גט ולא ליעול לבית הכנסת ואי מייתא קמייתא בפלגא דעבודה כיון דשניה לא מייתא דלמייתה דחברתי לא חייש הוא לה מגורשת למפרע ולא ליעול לבית הכנסת אבל אי לא מגרש אלא לאה ואמר לה על מנת שאכנס לבית הכנסת ולא אמר לרחל מידי דילמא מייתא רחל בפלגא דעבודה והיכי ליעביד אי עייל לבית הכנסת [ב] קס ליה מכאן ולהבא אלא בית ואי לא עייל לבית הכנסת הרי עבד מקצת עבודה בשני בתים אלכך לא אפשר בע"א וגם הלשון משמע כן מדקאמר לחדא אמר לה מכלל דלאו לשניה אמר והתנה עמה בירושלמי משמע דאם אחרת מתקיימין לו מזמנין אותה שאם תמות אשתו כיוס הכפורים שיקדש זאת [ג] ביו"כ ופליג אגמרא דידן דפריך התם ויקדש מאתמול דמשמע ליה מתקיימין בהזמנה בעלמא ומשני וכפר בעדו ונעד ביתו (ויקרא טז) ולא בעד שני בתים ופריך ולא נמצא כקונה קנין בשבת ומשני משום שבות התירו במקדש ג"כ חגיגה הדא אמרת הלין דכנסין ארמלן צריך לכונסן מבעוד יום שלא יהא כקונה קנין בשבת ג"ל לפרש [ד] בתולה שיש לה חופה מבעוד יום משעה שנכנסה לחופה קנאה לכל דבר להכי מותר לבא עליה בשבת אבל אלמנה שאין לה חופה ואינה נקנית לבעלה ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה אלא ע"י ביאה צריך לבא עליה מבעוד יום שלא יהא כקונה קנין בשבת ואפילו את"ל שיש לאלמנה חופה קודם ביאה ג"ל דיחוד שמתייחדת עמו היינו חופתה [ה] וזה יש לעשות קודם השבת אבל בתולה משייחדה בהיומא הוא חופה שלה וזה היו רגילין לעשות ביום אבל לא היו מייחדין אלא בלילה סמוך לביאה והשתא קאמר בירושלמי הלין דכנסין ארמלן צריך לייחדן מבעוד יום דיחוד שלה היינו חופה וכן נראה לי יותר לומר דאלמנה נמי אית לה חופה קודם ביאה ויש ליזהר במאי דפרישׁ שהכונס אלמנה צריך לייחדן מערב שבת אחר ברכת הנשואין: **ולחדא** אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תבנסי לביהכ"נ. דהשתא אי מייתא בפלגא דעבודה כיון דלא עיילא לביהכ"נ הוה מגורשת למפרע [ו] וליכא שני בתים: **ודילמא** לא מייתא חברתה ולא עיילא לבית הכנסת. ג"ל דל"ג דלא עיילא היא דהא מדלא מיכנס חברתיך לבית הכנסת אלמא דמיירי דאמר לגלאה ע"מ שלא תמות רחל ולרחל אמר על מנת שלא תיכנס היא עצמה לבית הכנסת וא"כ הכי פריך ודילמא לא מתה רחל ולא עיילא רחל לבית הכנסת ואי הוה גרס היא משמע ודילמא לא מתה רחל שהיא חברתיה של לאה ולא עיילא היא לאה הא דנקט גבי דידה על מנת שלא תכנסי לבית הכנסת ובסמוך גבי דידיה על מנת שאכנס י"ל דלא הוה מצי למימר גבי דידה על מנת שתכנס בשעה שהיא בריאה דאיה רשאה ליכנס לבית הכנסת דילמא מייתא חברתה וקס ליה בלא בית וכשהיה חולה ונטויה למות אינה יכולה ליכנס אע"פ שהיה יכול להתנות בתנאי אחר שיוליכוה לבית הכנסת מ"מ השתא מיהת לפי תנאו לא הוה מצי למימר איפכא וגבי דידיה ניחא דמצי למימר על מנת שאכנס ניחא ליה טפי למימר מלומר שלא אכנס משום דפריך וקס ליה בלא בית ואהא ניחא ליה טפי לשנויי על מנת שאכנס דליכא למיחש כולי האי דילמא עביד מעשה ועייל וקס ליה בלא בית וקל להבין: **היה** עומד ומקריב ושמע שמת לו מת וכו'. רש"י פירש בכהן הדיוט אייר ולחק עצמו לפרש לפי זה ול"נ דבכהן גדול אייר אף על גב דכ"ג מקריב אונן ה"מ מדאורייתא אבל מדרבנן ס"ל לרבי יהודה דאינו אונן [ז] ואל תתמה דהא מסקינן גזירה שמא יאכל אלמנה אע"ג דכ"ג מקריב מדאורייתא כל היום [ח] (מודו) ביה רבנן ג"כ בריאתא נמי איכא למימר מעיקרא דבכ"ג איירי ומדרבנן ועוד לכאורה משמע היה עומד ומקריב אע"ג דאכתי לא התחיל בעבודה אלא עבודה בידו והיכי קאמר ר' יוסי יגמור והלא כהן הדיוט אונן מחלל עבודה וכן משמע בתוספתא דזבחים (פי"ח) דתנא אבל כהן הדיוט שהיה מקריב ומת לו מת מניח עבודה ויוצא ויבא מאן דחלל עבודה ויבא מאן דחלל עבודה דפליג והא דפליגי בשמעתא דרבי יהודה ורבי יוסי איכא למימר בכ"ג פליגי: [ט] **שאינו** עובד עבודה כל היום. והקס שיון אכילה להקריבה כמו שאינו אוכל כך אינו מקריב הא בלילה מקריב ואינו אוכל ולא גזרינן דילמא אתא למיכל דאגיעות לילה דאכילה דרבנן והיא גופה גזירה ואנן ניקוס ונגזור גזירה לגזירה ולא הוה מצי לשנויי דכל היום אאינו אוכל קאי הא בלילה אוכל דהא ס"ל לר' יהודה בפ' טבול יום (זבחים דף פט:) דאגיעות לילה דיום מיתה דאורייתא ודיום קבורה דרבנן והא דמסיק כל היום אבל לילה לא היינו דיום קבורה דאי דיום מיתה הא שמעינן ליה לרבי יהודה בפ' טבול יום דאגיעות לילה דיום מיתה דאורייתא ול"ל ניגזור דילמא אתי למיכל מיניה: למזה

למפרע דגיטא דהא לאו גיטא הוא ועביד ליה עבודה בשני בתים אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שתמות חברתיך ודילמא מייתא חברתה והוה ליה גיטא דהא גיטא וקס ליה בלא בית אלא דמגרש להו לתרוייהו לחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך ולחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תכנסי לבית הכנסת ודילמא לא מייתא חברתה ולא עיילא היא לבית הכנסת והוה ליה גיטא דתרוייהו גיטא וקס ליה בלא בית אלא לחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך ולחדא אמר לה ה"ז גיטיך על מנת שאכנס אני לבית הכנסת דאי מייתא הא קיימא הא ואי מייתא הא קיימא הא מאי איכא למימר דילמא מייתא חברתה בפלגא דעבודה ועבד ליה עבודה למפרע בשני בתים אי חזי לה דקא בעיא למימת קדים איהו ועייל לבית הכנסת ומשוי לגיטא דהא גיטא למפרע מתקיף לה רב אסי ואיתימא רב עוירא אלא מעתה שתי יבמות הבאות מבית אחד לא תייבמו [1] יבמתו יבמתו [א] ריבה מתקיף לה רבינא ואיתימא רב שרביה אלא מעתה ארוסה לא תתייבם [ב] [2] החוצה [2] לרבות את הארוסה [3] תנו רבנן [ג] כהן גדול מקריב אונן [ד] ואינו אוכל [3] רבי יהודה אומר כל היום מאי כל היום אמר רבא לא נצרכה אלא להביאו מתוך ביתו אמר ליה אבי השתא לרבי יהודה אפוקי מפקינן ליה דתניא היה עומד ומקריב על גבי המזבח ושמע שמת לו מת מניח עבודתו ויוצא דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר רבא מאי כל היום [ה] יגמור ואת אמרת מייתינן ליה מתוך ביתו אלא אמר רבא מאי כל היום לומר

אם מפה תכניסה. קיימא הך דאין גיטה גט [ד]: **שלא תכנסי בו'.** ביום הכפורים: **אלא מעתה.** כיון דלמרן לעיל [ע"ב] ביתו אין כאן שתים במשמע: **שתי יבמות הבאות מבית אחד.** שהיה לו שתי נשים לא תתייבם אפילו אחת מהן דהא בית כתיב: **ארוסה לא תתייבם.** דהא בית כתיב ואת אמרת חברתיה שתיכנס לבית הכנסת כמה דלא כניס לה לאו ביתו היא: **מקריב אונן.** דרחמנא שרייה דכתיב (ויקרא כא) לאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא ולא יחלל וגו'. ודרשינן לה בשמיטת קדשים (זבחים טו.) במת אביו ואמו [ה] ואינו צריך לצאת מקדושתו כלל להיות עומד ומקריב כי לא מיבל עבודתו בכך ומינה ילפינן [שם] הא כהן הדיוט אלא יצא מיבל: **ואינו אוכל.** אלא דאותיה כאן אלא עבודה וקדשים אסורין לאונן [ו] קל וחומר ממעשר הקל שאמרה תורה (דברים כו) לא אכלתי באוני ממנו: **להביאו מפוך ביתו.** מלוה הוא שיביאוהו למקדש לעבוד כל היום כדי לפכח בערבו וה"ק ר' יהודה כל היום יהא עסוק בהקרבה: **השתא דרבי יהודה אפוקי מפקינן ליה.** להדיוט אונן אפילו התחיל בעבודה אלמא ר' יהודה בהקרבת תמיות לאונן ורבנן לקולא וגבי כהן גדול החליפו שיטתן: **היה עומד ומקריב.** בכהן הדיוט קאי: לומר

מסורת הש"ס

ע) [ע' פרש"י דיומא יג: דחולה שמעא חיולה שלא מקרבים עדיין לביאה], ב) הוריות יב: זבחים לט. תוספתא זבחים פי"א ה"ב [מו"ר יד: ב"ק קי.], ג) [פלוגתא דר"י לא מכר בשמעה], ד) [ע"כ שייך לע"ז], ה) [שבת כה.], ו) ל"ל מזרו, ז) שיין לקמ יד.,

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אלא לחדא. **האע"ג דבבר הקשה לו.** לא זכיתי להבין הא אין אפסרות לה ליכל לבהכ"נ לאוי דבטל גיטא והוי כלא גירשה כלל דהדרא המשם שמא תמות ושבה הטבודות עד שעת מיתתה בב' בתים. ותם נאמר דס"ל בתוס' לגיטא דאמרינן ולא עיילא משמע דקאי על דלמא ומדלא פרכינן בפשוטו דהא ס"ל לה לגיטא לבהכ"נ ע"כ דהתנאי היה דלא תכנס לבהכ"נ היום ומתר ואי לא מייתא גיטא דתבנס' גיטא והיא הולכת אחר עבודת היום לבהכ"נ ובטל גיטה. אבל יקשה תיובתא לפי שאינה תדיר וכו' מה לה בידיעה מתבתה כל שהיא לא מתה ממילא חברתה מגורשת ולריכה היא ליכל לבהכ"נ ומה לנו אם חברתה בחיים אם לא אם היון לחברתה מגורשת לריכה היא ליכל לבהכ"נ ובטל גיטה וה' יאיר עיני:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מקריב אונן כו' בתת אביו ואמו שאינו צריך לצאת מקדושתו כלל ויכול להיות עומד:

מוסף תוספות

א. [ו]בטל הגט מהשתא של האחת שאמר לה ה"ז גיטך ע"מ שלא תמות חברתה, [ד]כשמתה בטל הגט למפרע. רביגו פרק. ב. ותהיה מגורשת גם זו. ר"י הלבן. ג. וכנרס לה ע"י חופה. תוס' הרא"ש. ד. למה יותר אלמנה מבתולה. כלנו קבל. ה. [ד]אלמנה אין לה קנין כ"א יחוד. שם. ו. ודחבירתה לאו גיטא דהא מתה הך. רביגו אליקים. ז. והשתא פריך שפיר דהשתא לרבי יהודה אפוקי מפקינן [כר'], ריטב"א.

תוס' ישנים

דאמר לה ע"מ שתמות חברתיך. והוה מלי לאקשויי ודילמא לא מתה חבירתה ודוחא לה עבודה בשני בתים, אלא יש קושיות הרבה בשמועה ואינו מוקש עד לבסוף שמעמידו על האמת בדפרש הקונטרס גופיה [ד"ה ע"מ שתמותי]. **דילמא לא מתה חבירתה ולא עיילא איהי לבהכ"נ.** וא"ת מ"מ אם לא מתה חבירתה ולא עיילא איהי לבהכ"נ. דמשמע דגיטא בטל כדפה לבהכ"נ ותתגרש. י"ל דמ"ל לתלגודא דיון שבדעת אחרים הדבר תלוי שמא לא אלך. **מאי איכא למימר שמא מתה חבירתה בפלגא דעבודה אי חזי כו'.** וקוקא לתרוייהו, אבל אם לא אמר אלא לחדא הרי זה גיטיך על מנת שתכנס אני לבהכ"נ אינה מגורשת אם לא תכנס אבל אם לא אמר לה יבמה ריבה, לבהכ"נ אינה נתגרשת בפלגא דעבודה ואי לא נתגרשה

לומר שאינו עובד כל היום. עד הלילה אבל בלילה אם בא להקטיר חלבים ואימורים יקטיר: **גזירה שמא יאכל.** כל היום אסור באכילת קדשים מן התורה אבל באינות הלילה משנקבר המת ביום אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים וכסי שמעינן ליה לר' יהודה במסכת זבחים (דף צט:) וכסי קאמר רבי יהודה כל היום הוא באינות ולא יקריב: **והא מיגרשא.** דהכי אוקימנא לה מי חזי לה דמתה קדיש ועייל לבית הכנסת ומשוי ליה לגיטא דהסיא דמתה גיטא למפרע: **מי לא מיערב.** ובקדשים בעינן שמתה ונדולה דכתיב (במדבר יח) לך נתתים למשחה כלדר שהמלבים אוכלים (מולין קנב:): **מתני' הוא זורק את הדם.** של תמידין כדי שיהא רגיל ומזומן בעבודת יום"כ: **ומעביר את הגרות.** (א) מדשן מן אפר הפתילות שכבו וכן כל יום ויום מטיבין בבקר שנאמר (שמות ל) בבקר בבקר בהטיבו את הגרות וכל יום מקטירין קטורת בהיכל פרס בשחרית ופרס בין הערבים: **ושאר כל הימים אם רצה.** להיטיב ולהקריב את כל קרבן שירצה מקריב ואין (ב) המשמר יכול לעבוד על ידו: **מקריב חלב בראש.** דאם הוא (ג) להקטיר ולהקריב כל חלב שיבחר: **ונוטל חלב** (ד). בחלוקת אכילת קדשים: **בראש.** מנה יפה שיבחר לו: **גמ' דרבי עקיבא.** לקמן בשמעתין: **היכי עביד עבודה.** כל שבעה הרי מזין עליו: **על הטמא טהור ועל הטהור טמא.** אם הזה על הטמא נעשה טהור ואם הזה על הטהור נעשה טמא ויליף טעמא מעל הטמא יתירא כדמפרש לקמן: **וחכמים אומרים.** על הטמא לדרשא אתא לומר שאין דברי הזאה אמורים אלא בדברים המקבלים טומאה אבל בדברים שאין מקבלים טומאה אין הזאה הניתזת עליהן קרויה הזיה ונפקא מינה שהשייריה שיש באזוב שיהי פסולי הן ואין להכשירן להזות: **דתנן נתכוון וכו' אם יש באזוב ישנה.** כלומר (ה) רואיין השייריה להזות על אדם שאין לריך לחזור ולהזות אלא בשביל אזוב פסולה, זה טעם רבנן. אבל המזה על הטהור בטהרתו עומד ולא נטמא. מצאנו בשחיטת קדשים פרק שני בתחלתו פי' דברים הללו. תניא שרפה אונן, מחוסר כפורים כשרה, יוסף הבבלי אומר אונן כשרה מחוסר כפורים פסולה, ואוקימנא בהאי קרא פליגי והזה הטהור על הטמא, טהור מכלל שהוא טמא, מר סבר מכלל שהוא טמא טמאה כולה. [ו]מר סבר טומאה דהא פרשה. מאי טעמא דר' עקיבא מדהזה ליה למיכתב והזה הטהור עליו וכתב על הטמא ש"מ על הטמא טהור ועל הטהור טמא ומפני שהטמא טהוריין בהזאה כדרך שמטהר טמאין בהזאה, אמר שלמה אמרתי אחכמה והיא חזוקה ממני. ורבנן האי והזה הטהור על הטמא לדברים המקבלין טומאה הוא דאתא. כלומר לא תיחשבי הזאה אלא אם תפול בדבר המקבל טומאה, אבל הכא קל וחומר על

למזה ומזין עליו טהור ונוגע טמא. תימה מזין עליו אינו טהור עד שיטבול ויערב שמש ויטהר וא"כ למאי הוה נוגע טמא טפי ממזין עליו[א] וי"ל דה"ק מזין עליו הזאה גורמת לו טהרה[ב] ונוגע מי חטאת גורמין לו טומאה אי נמי י"ל מזין עליו טהור היינו טהור שנפלו עליו הזאה דהוי טהור לגמרי:

מאי מזה נושא. וא"ת ומנא ליה לגמרא למעקר קרא ממשמעותיה לומר דמזה טהור ומזה דקרא היינו נושא אימר מזה ממש י"ל מדכתיב והזה הטהור[ג] אלמא דהמזה טהור[ד] ואף על גב דדרשינן[ה] מיניה טהור מכלל שהוא טמא[ו] לימד על טבול יום שהוא כשר בפרה י"ל תרתי שמע מינה:

אלא מאי מזה נושא. והא קמ"ל דעד דלרי כשיעור הזאה תימה לי א"כ מאי טעמא הדר ביה ממאי דאמר מאי מזה נוגע אי משום דקשיא ליה והכתיב נוגע והכתיב מזה ועוד מזה בעי כיצום נוגע בעי כיצום לימא הא דכתב נוגע ולא כתב ביה כיצום היינו כי לא נוגע כשיעור הזאה ומזה דבעי כיצום היינו כי נגע כשיעור הזאה ואין לתרץ דמש"ה לא מוקמינן ליה בנוגע וכדפרש משום דנוגע לא בעי כיצום אפילו כי נגע בכשיעור מדכתיב והנוגע במי הנדה יטמא ולא כתב ביה כיצום ומי הנדה משמע מיס הראוין להזות שיש בהן כשיעור הא ולאי ליתא דמי הנדה לא משמע הכי דאי לא תימא הכי א"כ כי פריך וכתוב ונשא מאי קא משני הא קמשמע לן עד דלרי כשיעור הזאה אכתי תיקשי לך ליכתוב והנושא מי נדה יכבס בגדיו דמי הנדה משמע שיש בהן כדי הזייה ועוד אי מי הנדה משמע דוקא שיש בהן כדי הזייה לא יטמא במגע כלל והא ליתא דבריש מסכת כלים משמע דמטמו במגע דתנן התם אבות הטומאות הארץ וכו' עד ומי חטאת שאין בהן כדי הזייה הרי אלו מטמאין באדם וכלים במגע ואין מטמאין במשא ואין לתרץ דה"ק מאי מזה נושא אף נושא והא הדין במגע דשקולין הן ומי מייתיהו מפקת לאם כן מאי פריך ולכתוב ונשא ליתני אי הוה כתב ונשא הוה אמינא דוקא במשא ולא במגע להכי כתב מזה דהשתא אתי תרוייהו ועוד הלשון אינו משמע כן דקאמר עד דלרי כשיעור הזאה ולא קאמר עד דנגע כשיעור הזאה לענין כיצום בגדים וי"ל דלהכי לא אוקמא במגע ולענין כיצום דמ"כ הוה משמע במגע לענין כיצום ובמשא טהור גמור והא לא אשכחן טומאה דלא מטמיא אלא במגע לענין כיצום ובמשא דטהורה אע"ג דשרץ מטמא במגע ולא במשא מ"מ לא בעי כיצום לכהי אוקמי במשא דבמשא בעי כיצום ובמגע לא בעי כיצום דאשכחן טומאה כיצא בה דנבילה מטמא אדם ולא בעי כיצום ובמשא בעי כיצום אי נמי ג"ל דמי הנדה משמע הכי אין יש בהן כשיעור אין אין בהן כשיעור ולהכי לא מצי לאוקמא במגע דהא כתיב והנוגע במי הנדה יטמא ומשמע אפילו בכשיעור יטמא גרידא טומאה קלה בלא כיצום בגדים והשתא נמי ניחא הא דקאמר עד דלרי כשיעור הזאה דלא הוה כתב והנושא מי הנדה יכבס בגדיו הוה אמינא אין יש בהן כשיעור אין בהן וכמינהו

אי מהה אשתו עביד עבודה ולא גזר ר' יהודה שמא יאכל. וא"ת מה ענין זה לשאר ימות השנה לגיכא קפידא בכהן גדול, אבל הכא דמגריגן ומגילותים אין לנו להתקין כהן אחר בשביל קן, אלא פיקס שבעה. ואיכא למימר דעדיפא מינה קמשני. ה"ר אלחנן, אטרודי מי לא מיבריר. פירש בקונטרס אין למשחה לגדולה כדרך שמאכלים אוכלים בעינן. משמע לדברי דהכי פירושו וכי האי גוונא מי מיילא עליה אינשי ואפילו הוו כולי עלמא אכלי לא הוה שייך למיגזר שמא יאכל דודאי מוהר לאכול. ומיתה דלא אשכחן האי דאשכחן אלא על אין נאכלין אלא על אין נאכלין אלא גלי ומתרלל [מולין קנב, ב], ועוד אלא אעפה דעבדא קפיצנו פיס כיס כהי ממן, והכי פריך בברכות [יא, א] על קריאת שמע, ועוד דתלמודא הוה ליה לפרושי האי דעבדא פיס לא אחיי בהן שמעתא. ו[נראה ד]הכי פירושו, וכי האי גוונא מי מיילא עליה אינשי ואפילו הוה שייך למיגזר כיון הכפורים שמא יאכל ואע"ג דכולי עלמא לא אכלי הכא לא שייך למיגזר דכולי עלמא לא הוה שייך למיגזר כן הכא למיגזר כל שבעה, ואפילו הכי עובד, א"כ הייגו דלא כר"ע. רש"י גרים נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב ישנה. דכיון דהזה על דבר המקבל טומאה הזאתו נפסלו כמלאכה, ולכך לא יש בחזוב לא ישנה. אבל קשה לרבי אליעזר דפסול מלאכה לא שייכא אחר שהגיעו האפר, מיס נפסלין במלאכה עד שיתן בהן אפר, ונכפרי [מקח קכד] מפיק ליה מקרא יכול [אפילו] קדשו, ת"ל מי נדה, כבר הס מי נדה, ושמא יש פסול מלאכה כאן מדרבנן. אבל לא מיקמי לאוקמי דהזה על דבר המקבל טומאה לא הוי כמו שאר נושא. אבל רבינו מנגלא נוסק לפרף, וגרים נתכוון להזות על הבהמה לא ישנה, פירוש לפי שהאדם טמא משום נושא ומגע ליה שהמים כן פסולין, דלמא לא ישנה משום דטמא הוא. וי"ל דממילא הן נפסלין כשעוסק בהן טמא אע"פ שאינו נוגע בם, ועוד דלשנא לא ישנה משמע ליה שפיר מי חטאת דאפילו אחר לא ישנה, נתכוון להזות על האדם כי' ישנה דאלולין בתר כוונתו ולא נפסלו בכך. **ומאי מזה נושא.** וא"ת אימא מזה ממש. וי"ל דוהזה הטהור על הטמא משמע שהמזה טהור בכל ענין. ועוד מזה בעי כיצום בגדים ונוגע **לא** בעי כיצום בגדים. פי' ולכך אין לפעמיד מזה בנוגע. ומשנה דרים מסכת כלים [ק"פ מ"ב] תני בהדיא דנוגע ממי חטאת לא בעי שיעור הזאה רק נושא מי חטאת לבדו, ומקשים כיון דהכא לא מוקמי מזה בנוגע משום לגיכא כיצום בגדים בנוגע כמו במזה, א"כ בגדה כב' יולא דופן [מב, ב] גבי והאוהל מעבלתן יכבס בגדיו דכתיב בגבלת בהמה טהורה ומוקמי ליה ניתן בהן [דכ]מיה, והיכי מוקמינן שיעור אכילה בנוגע כיון דלא כתיב ביה כיצום בגדים כמו באוכל, ונושא גרידא הוה לן לאוקמי דכתיב ביה כיצום בגדים. ואומר רבינו דהכא לא פריך כלל מדבנוגע לא כתיב [כיצום] בגדים ומזה כתיב, אלא ה"פ מזה בעי כיצום בגדים כמו שכתוב בו בטיהרים, נוגע קיים לן דלא

לומר שאינו עובד כל היום. עד הלילה אבל בלילה אם בא להקטיר חלבים ואימורים יקטיר: **גזירה שמא יאכל.** כל היום אסור באכילת קדשים מן התורה אבל באינות הלילה משנקבר המת ביום אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים וכסי שמעינן ליה לר' יהודה במסכת זבחים (דף צט:) וכסי קאמר רבי יהודה כל היום הוא באינות ולא יקריב: **והא מיגרשא.** דהכי אוקימנא לה מי חזי לה דמתה קדיש ועייל לבית הכנסת ומשוי ליה לגיטא דהסיא דמתה גיטא למפרע: **מי לא מיערב.** ובקדשים בעינן שמתה ונדולה דכתיב (במדבר יח) לך נתתים למשחה כלדר שהמלבים אוכלים (מולין קנב:): **מתני' הוא זורק את הדם.** של תמידין כדי שיהא רגיל ומזומן בעבודת יום"כ: **ומעביר את הגרות.** (א) מדשן מן אפר הפתילות שכבו וכן כל יום ויום מטיבין בבקר שנאמר (שמות ל) בבקר בבקר בהטיבו את הגרות וכל יום מקטירין קטורת בהיכל פרס בשחרית ופרס בין הערבים: **ושאר כל הימים אם רצה.** להיטיב ולהקריב את כל קרבן שירצה מקריב ואין (ב) המשמר יכול לעבוד על ידו: **מקריב חלב בראש.** דאם הוא (ג) להקטיר ולהקריב כל חלב שיבחר: **ונוטל חלב** (ד). בחלוקת אכילת קדשים: **בראש.** מנה יפה שיבחר לו: **גמ' דרבי עקיבא.** לקמן בשמעתין: **היכי עביד עבודה.** כל שבעה הרי מזין עליו: **על הטמא טהור ועל הטהור טמא.** אם הזה על הטמא נעשה טהור ואם הזה על הטהור נעשה טמא ויליף טעמא מעל הטמא יתירא כדמפרש לקמן: **וחכמים אומרים.** על הטמא לדרשא אתא לומר שאין דברי הזאה אמורים אלא בדברים המקבלים טומאה אבל בדברים שאין מקבלים טומאה אין הזאה הניתזת עליהן קרויה הזיה ונפקא מינה שהשייריה שיש באזוב שיהי פסולי הן ואין להכשירן להזות: **דתנן נתכוון וכו' אם יש באזוב ישנה.** כלומר (ה) רואיין השייריה להזות על אדם שאין לריך לחזור ולהזות אלא בשביל אזוב פסולה, זה טעם רבנן. אבל המזה על הטהור בטהרתו עומד ולא נטמא. מצאנו בשחיטת קדשים פרק שני בתחלתו פי' דברים הללו. תניא שרפה אונן, מחוסר כפורים כשרה, יוסף הבבלי אומר אונן כשרה מחוסר כפורים פסולה, ואוקימנא בהאי קרא פליגי והזה הטהור על הטמא, טהור מכלל שהוא טמא, מר סבר מכלל שהוא טמא טמאה כולה. [ו]מר סבר טומאה דהא פרשה. מאי טעמא דר' עקיבא מדהזה ליה למיכתב והזה הטהור עליו וכתב על הטמא ש"מ על הטמא טהור ועל הטהור טמא ומפני שהטמא טהוריין בהזאה כדרך שמטהר טמאין בהזאה, אמר שלמה אמרתי אחכמה והיא חזוקה ממני. ורבנן האי והזה הטהור על הטמא לדברים המקבלין טומאה הוא דאתא. כלומר לא תיחשבי הזאה אלא אם תפול בדבר המקבל טומאה, אבל הכא קל וחומר על

למזה ומזין עליו טהור ונוגע טמא. תימה מזין עליו אינו טהור עד שיטבול ויערב שמש ויטהר וא"כ למאי הוה נוגע טמא טפי ממזין עליו[א] וי"ל דה"ק מזין עליו הזאה גורמת לו טהרה[ב] ונוגע מי חטאת גורמין לו טומאה אי נמי י"ל מזין עליו טהור היינו טהור שנפלו עליו הזאה דהוי טהור לגמרי:

מאי מזה נושא. וא"ת ומנא ליה לגמרא למעקר קרא ממשמעותיה לומר דמזה טהור ומזה דקרא היינו נושא אימר מזה ממש י"ל מדכתיב והזה הטהור[ג] אלמא דהמזה טהור[ד] ואף על גב דדרשינן[ה] מיניה טהור מכלל שהוא טמא[ו] לימד על טבול יום שהוא כשר בפרה י"ל תרתי שמע מינה:

אלא מאי מזה נושא. והא קמ"ל דעד דלרי כשיעור הזאה תימה לי א"כ מאי טעמא הדר ביה ממאי דאמר מאי מזה נוגע אי משום דקשיא ליה והכתיב נוגע והכתיב מזה ועוד מזה בעי כיצום נוגע בעי כיצום לימא הא דכתב נוגע ולא כתב ביה כיצום היינו כי לא נוגע כשיעור הזאה ומזה דבעי כיצום היינו כי נגע כשיעור הזאה ואין לתרץ דמש"ה לא מוקמינן ליה בנוגע וכדפרש משום דנוגע לא בעי כיצום אפילו כי נגע בכשיעור מדכתיב והנוגע במי הנדה יטמא ולא כתב ביה כיצום ומי הנדה משמע מיס הראוין להזות שיש בהן כשיעור הא ולאי ליתא דמי הנדה לא משמע הכי דאי לא תימא הכי א"כ כי פריך וכתוב ונשא מאי קא משני הא קמשמע לן עד דלרי כשיעור הזאה אכתי תיקשי לך ליכתוב והנושא מי נדה יכבס בגדיו דמי הנדה משמע שיש בהן כדי הזייה ועוד אי מי הנדה משמע דוקא שיש בהן כדי הזייה לא יטמא במגע כלל והא ליתא דבריש מסכת כלים משמע דמטמו במגע דתנן התם אבות הטומאות הארץ וכו' עד ומי חטאת שאין בהן כדי הזייה הרי אלו מטמאין באדם וכלים במגע ואין מטמאין במשא ואין לתרץ דה"ק מאי מזה נושא אף נושא והא הדין במגע דשקולין הן ומי מייתיהו מפקת לאם כן מאי פריך ולכתוב ונשא ליתני אי הוה כתב ונשא הוה אמינא דוקא במשא ולא במגע להכי כתב מזה דהשתא אתי תרוייהו ועוד הלשון אינו משמע כן דקאמר עד דלרי כשיעור הזאה ולא קאמר עד דנגע כשיעור הזאה לענין כיצום בגדים וי"ל דלהכי לא אוקמא במגע ולענין כיצום דמ"כ הוה משמע במגע לענין כיצום ובמשא טהור

וכמינהו

נז א מיי' פ"ח מהלכות עבודת יום"כ ה"ב:
נח ב ג מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הל' יב [ופ"ו מהל' מעשה הקרבנות הל' יח]:
נט ד מיי' פ"י מהלכות פרה אדומה הל' מ:
ס ה ו ז מיי' שם פט"ו הלכה ה:
סא ח מיי' פ"י מהלכות פרה הלכה מ:
סב ט מיי' שם פט"ו הלכה ה:

רבינו חננאל

פי' ר' יהודה בתימה אומר כל היום מקריב לומר שאינו עובד כל היום גזירה שמא יאכל. **כל שבעה [הימים] הוא זורק את הדם כו'.** אמר רב חסדא מתני' דלא כרבי עקיבא דאי ר' עקיבא הא אמר טהור שנפלה עליו הזאה נטמא. השתא כיון שהרוה על כהן גדול נטמא היכי עביד עבודה כו'. ר' עקיבא מאי היא דתניא והזה הטהור על הטמא. הזה על הטמא טהור ועל הטהור טמא דברי ר' עקיבא. וחכמים אומרים אין דברין הללו אמורין אלא בדברים שמקבלין טומאה מאי הוא כדתנן בפרה פרק י"ב נתכוין להזות על האדם והזה על האדם אם יש באזוב ישנה. זה הכלל דבר המקבל טומאה הזאתו חוזרת עליו ודבר שאינו מקבל טומאה אין הזאתו חוזרת עליו. פי' אם נתכוין להזות על אדם או על כלים המקבלין טומאה והזה על (או) בהמה או כלי אבנים [שאין] מקבלים טומאה (שאין הזאתו חוזרת עליו טומאה) אין הזאתו חוזרת עליו לטמאו ועדיין טהור הוא, ואם יש באזוב ישנה, שאני קורא בו והזה הטהור. אבל נתכוין להזות על דבר שאינו מקבל [טומאה] והזה על דבר המקבל טומאה, הזאתו חוזרת עליו ו[ן]טמאו ואינו יכול לחזור ולהזות, ולא עוד אלא שטבילת אזוב פסולה, זה טעם רבנן. אבל המזה על הטהור בטהרתו עומד ולא נטמא. [ו]מר סבר טומאה דהא פרשה. מאי טעמא דר' עקיבא מדהזה ליה למיכתב והזה הטהור עליו וכתב על הטמא ש"מ על הטמא טהור ועל הטהור טמא ומפני שהטמא טהוריין בהזאה כדרך שמטהר טמאין בהזאה, אמר שלמה אמרתי אחכמה והיא חזוקה ממני. **ורבנן** האי והזה הטהור על הטמא לדברים המקבלין טומאה הוא דאתא. כלומר לא תיחשבי הזאה אלא אם תפול בדבר המקבל טומאה, אבל הכא קל וחומר על

עין משפט נר מצוה

א) [לעיל ב. סוכה כד.], **ב)** [פרה פי"ב מ"ג ע"ש וכרש"ש], **ג)** נדה טו., **ד)** [זבחים פ. לג. נדה ט.], **ה)** פרה פי"ב מ"ח, **ו)** [לקמן מג:].

תורה אור השלם

1. וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטָּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב:
במדבר יט יט
2. כָּל זֹה נָסִיתִי בַחָכְמָה אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי: קהלת ז כג
3. וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וְנִמְּדָה מֵי הַנִּדָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהַנֹּגֵעַ בְּמֵי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד הָעָרֶב:
במדבר יט כא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומעביר וכו' מדשנן מן האפר של פפתילות: **(ב)** שם ד"ה ושאר וכו' ואין אנשי המשמר: **(ג)** שם ד"ה מקריב וכו' דאם הוא להקריב ל"ל ומיתם להקטיר ממתן: **(ד)** שם ד"ה ונוטל חלב בראש בחלוקת אכילת קדשים נוטל מנה יפה כל"ל והל"ל: **(ה)** שם ד"ה כדתנן נתכוין וכו' אם יש וכו' כלומר לחוץ וכו'. נ"ב וכמ"ש פי"ב דפרה פי' לאיפכא ע"ש: **(ו)** בא"ד והיכא דלא נתכוון לו וחזר ושינה אין לריך כל"ל: **(ז)** שם ד"ה לא ישנה וכו' כהתם שהזה עליה אינה הזאה וסוי ליה כל"ל: **(ח)** שם ד"ה לגבא שנותן עליו כל שהוא וטהרו כל"ל:

מוסף רש"י

מתקינין לו. מזמנין לכהן גדול לערב יוה"כ (סוכה כד.).

מוסף תוספות

א. [הא] תרוייהו בעו טבילה והערב שמש. תוס' הל"ש. ב. דאם לא היו מזין עליו לא היה טהור לעולם. שם. ג. משמע שהוא טהור אף לאחר שהזה. שם. שאין צריך לומר הטהור, דהא פשיטא דטהור בעינן כדכתיב ואסף איש טהור, אלא דאי הא קמ"ל שאינו מקבל טומאה על ידי הזאה. ריטב"א. ד. ואם כן על כרחיך אית לן למימר דמזה היינו נושא שיעור הזאה כדקא מפרשינן. שם. ה. שיוצא מכלל טומאה. כ"ר לקמן מג: ד"ה מכלל.

תוס' ישנים

ואי מהה אשתו עביד עבודה ולא גזר ר' יהודה שמא יאכל. וא"ת מה ענין זה לשאר ימות השנה לגיכא קפידא בכהן גדול, אבל הכא דמגריגן ומגילותים אין לנו להתקין כהן אחר בשביל קן, אלא פיקס שבעה. ואיכא למימר דעדיפא מינה קמשני. ה"ר אלחנן, אטרודי מי לא מיבריר. פירש בקונטרס אין למשחה לגדולה כדרך שמאכלים אוכלים בעינן. משמע לדברי דהכי פירושו וכי האי גוונא מי מיילא עליה אינשי ואפילו הוו כולי עלמא אכלי לא הוה שייך למיגזר שמא יאכל דודאי מוהר לאכול. ומיתה דלא אשכחן האי דאשכחן אלא על אין נאכלין אלא על אין נאכלין אלא גלי ומתרלל [מולין קנב, ב], ועוד אלא אעפה דעבדא קפיצנו פיס כיס כהי ממן, והכי פריך בברכות [יא, א] על קריאת שמע, ועוד דתלמודא הוה ליה לפרושי האי דעבדא פיס לא אחיי בהן שמעתא. ו[נראה ד]הכי פירושו, וכי האי גוונא מי מיילא עליה אינשי ואפילו הוו שייך למיגזר כיון הכפורים שמא יאכל ואע"ג דכולי עלמא לא אכלי הכא לא שייך למיגזר דכולי עלמא לא הוה שייך למיגזר כל שבעה, ואפילו הכי עובד, א"כ הייגו דלא כר"ע. רש"י גרים נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב ישנה. דכיון דהזה על דבר המקבל טומאה הזאתו נפסלו כמלאכה, ולכך לא יש בחזוב לא ישנה. אבל קשה לרבי אליעזר דפסול מלאכה לא שייכא אחר שהגיעו האפר, מיס נפסלין במלאכה עד שיתן בהן אפר, ונכפרי [מקח קכד] מפיק ליה מקרא יכול [אפילו] קדשו, ת"ל מי נדה, כבר הס מי נדה, ושמא יש פסול מלאכה כאן מדרבנן. אבל לא מיקמי לאוקמי דהזה על דבר המקבל טומאה לא הוי כמו שאר נושא. אבל רבינו מנגלא נוסק לפרף, וגרים נתכוון להזות על הבהמה לא ישנה, פירוש לפי שהאדם טמא משום נושא ומגע ליה שהמים כן פסולין, דלמא לא ישנה משום דטמא הוא. וי"ל דממילא הן נפסלין כשעוסק בהן טמא אע"פ שאינו נוגע בם, ועוד דלשנא לא ישנה משמע ליה שפיר מי חטאת דאפילו אחר לא ישנה, נתכוון להזות על האדם כי' ישנה דאלולין בתר כוונתו ולא נפסלו בכך. **ומאי מזה נושא.** וא"ת אימא מזה ממש. וי"ל דוהזה הטהור על הטמא משמע שהמזה טהור בכל ענין. ועוד מזה בעי כיצום בגדים ונוגע **לא** בעי כיצום בגדים. פי' ולכך אין לפעמיד מזה בנוגע. ומשנה דרים מסכת כלים [ק"פ מ"ב] תני בהדיא דנוגע ממי חטאת לא בעי שיעור הזאה רק נושא מי חטאת לבדו, ומקשים כיון דהכא לא מוקמי מזה בנוגע משום לגיכא כיצום בגדים בנוגע כמו במזה, א"כ בגדה כב' יולא דופן [מב, ב] גבי והאוהל מעבלתן יכבס בגדיו דכתיב בגבלת בהמה טהורה ומוקמי ליה ניתן בהן [דכ]מיה, והיכי מוקמינן שיעור אכילה בנוגע כיון דלא כתיב ביה כיצום בגדים כמו באוכל, ונושא גרידא הוה לן לאוקמי דכתיב ביה כיצום בגדים. ואומר רבינו דהכא לא פריך כלל מדבנוגע לא כתיב [כיצום] בגדים ומזה כתיב, אלא ה"פ מזה בעי כיצום בגדים כמו שכתוב בו בטיהרים, נוגע קיים לן דלא

טהור שאינו עובד כל היום גזירה שמא יאכל א"ל רב אדא בר אהבה לרבא ומי גזר רבי יהודה שמא יאכל והתנן [ו]ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו ואי מייתא אשתו עביד עבודה ולא גזר רבי יהודה שמא יאכל אמר ליה הכי השתא התם כיון דיום הכפורים הוא דכולי עלמא לא קא אכלי הוא נמי לא אתי למיכל הכא דכולי עלמא אכלי הוא נמי אתי למיכל וכי האי גוונא מי חיילא עליה אנינות והא מיגרשא נהי דאנינות לא חייל עליה אטרודי מי לא מיטריד: **מתני'** [א]כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר את הקטורת ומיטיב את הנרות ומקריב את הראש ואת הרגל [ב]ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב [ג]שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש: **גמ'** מאן תנא אמר רב חסדא דלא כרבי עקיבא דאי ר"ע הא אמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו היכי עביד עבודה דתניא [1]והזה הטהור על הטמא על הטמא טהור ועל הטהור טמא דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים אין הדברים הללו אמורין אלא בדברים המקבלים טומאה מאי היא כדתנן [ד]נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב ישנה נתכוון להזות על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה מ"ט דר' עקיבא נכתוב רחמנא והזה הטהור עליו מאי על הטמא שמע מינה על הטמא טהור ועל הטהור טמא ורבנן האי לדברים המקבלין טומאה הוא דאתא אבל הכא קל וחומר הוא אם על הטמא טהור על הטהור לא כל שכן ור' עקיבא היינו דקאמר שלמה [2]אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני ורבנן ההוא [ה]למזה ולמזין עליו טהור [ו]ונוגע בהן טמא ומזה טהור והכתיב [3]ומזה מי הנדה יכבס בגדיו מאי מזה נוגע והכתיב מזה והא כתיב נוגע ועוד מזה בעי כיבוס בגדים נוגע לא בעי כבוס בגדים אלא מאי מזה [ז]נושא ונכתוב רחמנא נושא מ"ט כתיב מזה הא קמ"ל [ח]דבעינן שיעור הזאה הניחא למ"ד [ט]הזאה צריכה שיעור אלא למ"ד הזאה אין צריכה שיעור מאי איכא למימר אפילו למ"ד הזאה אין צריכא שיעור הני מילי [י]אגבא דגברא אבל במנא צריכה שיעור דתנן [יא]כמה יהא בהן ויהא כדי הזאה [יב]כדי שיטבול ראשי

מאי מזה נושא. ומנא ליה דלא נגע בכל היום גזירה שמא יאכל א"ל רב אדא בר אהבה לרבא ומי גזר רבי יהודה שמא יאכל והתנן [ו]ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו ואי מייתא אשתו עביד עבודה ולא גזר רבי יהודה שמא יאכל אמר ליה הכי השתא התם כיון דיום הכפורים הוא דכולי עלמא לא קא אכלי הוא נמי לא אתי למיכל הכא דכולי עלמא אכלי הוא נמי אתי למיכל וכי האי גוונא מי חיילא עליה אנינות והא מיגרשא נהי דאנינות לא חייל עליה אטרודי מי לא מיטריד: **מתני'** [א]כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר את הקטורת ומיטיב את הנרות ומקריב את הראש ואת הרגל [ב]ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב [ג]שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש: **גמ'** מאן תנא אמר רב חסדא דלא כרבי עקיבא דאי ר"ע הא אמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו היכי עביד עבודה דתניא [1]והזה הטהור על הטמא על הטמא טהור ועל הטהור טמא דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים אין הדברים הללו אמורין אלא בדברים המקבלים טומאה מאי היא כדתנן [ד]נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב ישנה נתכוון להזות על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה מ"ט דר' עקיבא נכתוב רחמנא והזה הטהור עליו מאי על הטמא שמע מינה על הטמא טהור ועל הטהור טמא ורבנן האי לדברים המקבלין טומאה הוא דאתא אבל הכא קל וחומר הוא אם על הטמא טהור על הטהור לא כל שכן ור' עקיבא היינו דקאמר שלמה [2]אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני ורבנן ההוא [ה]למזה ולמזין עליו טהור [ו]ונוגע בהן טמא ומזה טהור והכתיב [3]ומזה מי הנדה יכבס בגדיו מאי מזה נוגע והכתיב מזה והא כתיב נוגע ועוד מזה בעי כיבוס בגדים נוגע לא בעי כבוס בגדים אלא מאי מזה [ז]נושא ונכתוב רחמנא נושא מ"ט כתיב מזה הא קמ"ל [ח]דבעינן שיעור הזאה הניחא למ"ד [ט]הזאה צריכה שיעור אלא למ"ד הזאה אין צריכה שיעור מאי איכא למימר אפילו למ"ד הזאה אין צריכא שיעור הני מילי [י]אגבא דגברא אבל במנא צריכה שיעור דתנן [יא]כמה יהא בהן ויהא כדי הזאה [יב]כדי שיטבול ראשי

שיטביל

הטמא כשיזה עליו טהור, על הטהור לא כל שכן כשיזה עליו שיהיה טהור. והאי דקאמר שלמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני למה ומזין עליו שיהיו טהורין הם, אבל הנוגע והנושא מי הנדה שיהם טמאין. ועל זה אמר שלמה והיא רחוקה ממני, אחכמה והיא חזוקה ממני, והאי דכתב קרא ומזה והנושא טמאים, והאי דכתב לנושא הוא, כלומר מפני מה המזה טהור והנוגע והנושא טמאים, אלאשמעינן דאינו טמא הנושא מי הנדה אלא אם ישא שיעור הזאה, והוא כדי שיטבול ראשי בבעולין.